

Bild: JONNY MATTSSON

SPÅR I SANDEN. Kvällen före sin operation går Rebecca Solnit på stranden vid Ocean Beach i San Francisco tillsammans med några vänner. Hon går i den blöta sanden och spåren som bildas får henne att fundera över de egna livsavtrycken, linjerna som bara går att se i efterhand, när man vänder sig om, skriver Magnus Haglund.

– Andetag, Flykt, Is, Spegel och Aprikoser. Berättelsen löper som en gobeläng, en bård av händelser och samband, men det är just baklängesrörelsen och spegelmotiven som får texten att djupna. Man går både framåt och bakåt.

Rebecca Solnit använder sig av sagor och folkliga berättelser för att tolka det egna skeendet: *Tusen och en natt*, sagor av Bröderna Grimm och HC Andersen, Mary Shelleys skräckhistoria *Frankenstein*, CS Le-

Mycket är sorgligt och mycket är tungt, och ändå finns det en sådan kraft i berättandet, i själva mötet med det som binder människor samman

wis Narniaserie. Hon intresserar sig för is och kyla, livsformer som uppstått långt norrut, och kommer, via ett samarbete med konstnären Olafur Eliasson, att göra en resa till Island, bland annat för att studera det vattenbibliotek som skapats av en annan betydande samtidskonstnär, Roni Horn. Detta bibliotek för smälta glaciärer består av 24 genomskinliga glaskolonner som går från golv till tak och rymmer vatten som en gång varit is, och här tillbringas Solnit några nätter.

"PELARN MED VATTEN från hela Island gjorde rummet till ett Island i miniatyr och ett minnesmärke från något som ännu inte var borta. Man kunde se igenom de utspridda pelarna, men allt som fanns på andra sidan blev hopplöst brett eller smalt eller halverat eller fördubblat eller försvann helt och hållet. Människor blev till spiror och balkonger, raka linjer blev buktiga, öar utanför fönstren förvridda, prismaformade kanter suddade ut alla gränser."

Det finns en stark suggestionskraft i dessa passager, som om vattenbehållarna och islandskapen gömde portarna till en hemlig verklighet. Solnit nämner det faktum att Jules Verne lät ingången till underjorden, i äventyrsromanen *Resan till jordens medelpunkt* från 1864, gå via vulkanen Snæfellsjökull. Det här är ett av många exempel på hur Rebecca Solnit arbetar med överlagringar och låter textytan bli en mötesplats, ett torg som går att nå från många olika håll. Det plats-specifika har en viktig roll, liksom föreställningen att platsen i sig genererar berättelser och mentala geografier.

DET GÄLLER ÄVEN mammans bostad i San Francisco och de frågor om ansvar och omhändertagande som är något av bokens smärtpunkt. Solnit är återhållsam i beskrivningarna, men efterhand förstår man att de olika sidopassagerna, när mamman tycks frånvarande i berättelsen, alla leder tillbaka till denna sorg utan namn. Liksom i den tidigare boken *Gå vilse* fungerar zenbuddismen och den budistiska föreställningen om tomhetens centrala plats som något av textens mittpunkt. Solnit nämner att Suzuki en gång fick frågan av en elev om zen gick att sammanfatta i en enda mening. Hans svar lød: Allt förändras.

Så är det också i denna bok. Ingenting är statiskt, allt ändrar sig, sorgen flyger genom livet. Det är därför den återkommande frågan, som upprepas om och om igen, blir så viktig: Vilken är din historia?

MAGNUS HAGLUND

Underhållande kampstycke

Teter Smuts utbildar sin publik med en charmigt spretig scenupplevelse, skriver Tobias Holmgren.

TEATER

TEATER SMUTS

Teater Smuts startar punkband

Regi: Kristina Wejstål

Dramaturgi: Maria Jansson Gunnman

Medverkande: Paloma Winneth, Samuel Sjunnesson, Mísagh Sharifian, SaraBeata Hagström, Pär Hagström och Cajsa Godée

Scenografi/ljus: Oskar Ekstrand

Producent: Evelina Persson

Spelas t o m: 22/11

Teater Smuts startar punkband är inte en pjäs lika mycket som en dansföreställning; inte en dansföreställning lika mycket som en föreläsning; inte en föreläsning lika mycket som en punkkonsert, och, slutligen: ingenting av det ovanstående lika mycket som ett pepprally.

När den 10-årsjubilerande fri-gruppen i Majorna vill utbilda sin publik, blir det alltså genom en charmigt spretig scenupplevelse. Här ryms briljanta musiknummer av SaraBeata Hagström och Pär Hagström, drabbande spoken word av Paloma Winneth, och Twin Peaks-influerad dans signerad Cajsa Godée – väldigt övertygande kraftprov från ensemblen, som varvas med att medlemmarna

i lekfulla sketcher redogör för högerextremismens frammarsch.

I dessa mellanlägen tar föreställningen formen av en idéhistoria, lika nyttig för skoltrötta ungdomar som för blaserade vuxna. Lyckligt för oss alla är dock att musikinslagen haglar tätt, och täcker upp när det börjar kännas som att skådespelarna rabblar glosor från nätet om Franco, Jobbik, Hitler och SD.

IBLAND BLIR DET förstås bra trögtröskat ändå. Särskilt gäller det en återkommande sketch om en tv-debatt, där skådespelarna lånat fraseringar från skribenter som Åsa Linderborg och Göran Greider. Budskapet är tydligt: Landets tyckare slösar sin tid på tröttsamma hårklyverier om vad man bör kalla de rasistiska partierna och om hur dessa bäst bör bekämpas.

Gott så, gott så. Men det finns andra sätt att gestalta en rundgångsdebatt på än att utsätta publiken för just en rundgångsdebatt (även om det får oss att känna tröttsamheten ända in i sittbenen).

Bortsett från sådana tempoför-luster ger Teater Smuts ett underhållande kampstycke om det viktiga i att omvandla sina högtravande ord till handling. Den utomparlamentariska vänsterns och antifascismens motsvarighet till fjolårets pinsamma valkickoff, om ni så vill – på både gott och ont.

TOBIAS HOLMGREN

En roman om styrka och mod

Unga flickors lust och rätten till den går som en röd tråd genom 8 saker du aldrig skulle våga, en fartfylld störtdykning som Stina Nylén gärna åker med i, trots några invändningar.

UNG 13+

EVA SUSSO OCH MOA ERIKSSON SANDBERG

8 saker du aldrig skulle våga

Gilla böcker

Moa Eriksson Sandberg och Eva Susso störtdyker in i femtonåriga flickors själs-, sex- och vardagsliv i sin gemensamma roman *8 saker du aldrig skulle våga* – och det

är bara att hänga med i det höga tempot till sista sidan, då läsaren äntligen tillåts sticka upp huvudet och andas lite.

Vid det laget har tjejerna både stulit kalsonger ur killarnas omklädningsrum, köpt kondomer på Ica trots att en lärare råkar stå bakom i kön samt skrivit en sexnovell på nationella provet i svenska, några av de utmaningar de ger varandra. Allt är knutet till sex på ett eller annat vis, och som en röd tråd genom hela boken går unga flickors lust och rätten till den.

Kay, Jamila, Lisa och Vick inordnar sig i en litterär tradition av tonårshjältinnor i kollektivromaner där budskapet är mer framträdande än de individuella personligheterna; trots att de turas om att föra ordet i kapiteln, och trots att de presenteras med olika drömmar och hatobjekt före berättelsens början, flyter flickorna ofta ihop till en röst och det blir svårt att komma ihåg vem som talar. Skillnaderna ligger mer på ytan, presenterade i några fasta typer – här finns sporttjejen, queertjejen, femtiotalstjejen som gillar att baka och den eleganta överklasstjejen. *Systrar i jeans* är en given association. Sandberg och Susso plockar dessutom in en del klassisk amerikansk rekvisita, som avslutningsbalen på våren i nian, då var tar sin och de onda får sina straff.

MEN STRUNT I DET! Det här är nämligen en fartfylld och rolig bok, med vass situationskomik och fint skildrade känslor. Författarna lyckas också sätta fokus på den ständiga bedömningsituationen – varför ska andra tvinga fram en etikett på Kays sexualitet, när hon inte vet själv? Och Lisa sminkar sig inte för att behaga andra, utan för att känna sig stark, som Elizabeth I av England. Mest av allt handlar romanen om styrka och mod.

STINA NYLÉN